

Coolia 27(2), april 1984

VERMELDENSWAARDIGE RUSSULA'S EN MELKZWAMMEN VAN SCHOTLAND, 1983

MAARTEN VAN VUURE, *Prins W. Alexanderlaan 7, 7242 GH Lochem*

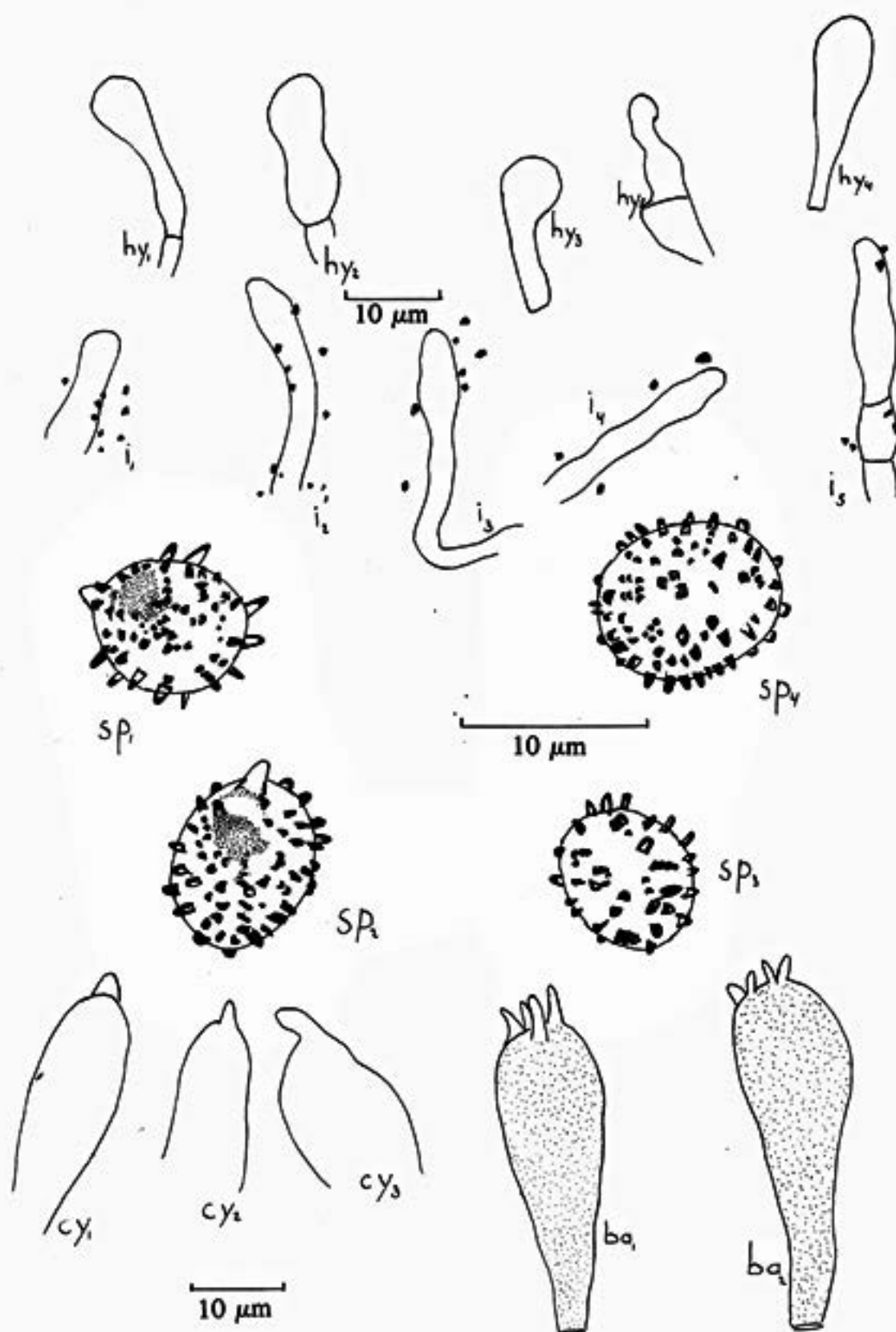
SUMMARY

An account is given of some rare and/or interesting *Russula* and *Lactarius* species found during the Dutch Jubilee Foray / Nordic Mycological Congress at Kindrogan, Perthshire, Scotland, Sept. 1983. The species mentioned are: *Russula aquosa*, *R. aurantiaca*, *R. gracillima*, *R. nana* (= *R. alpina*), *R. mesospora*, *R. pumila*, *R. vitellina*, *R. persicina*, *R. paludosa*, *Lactarius spinulosus*, *L. aspideus*, *L. musteus*, *L. fuliginosus* and *L. flexuosus*.

Het zag er aan het begin van ons congres in Kindrogan, gelegen aan de voet van de Grampians, niet zo gunstig uit. De Schotten gaven al aan, dat er niet zo veel te verwachten viel: "June and July had been unusually dry!" Toen ik dan ook op één van de eerste ochtenden zag dat het iets gevroren had, koesterde ik, voor wat de *Russula*'s betreft, geen enkele illusie meer. Maar 't viel mee. Dank zij ook de omstandigheid dat zeker zo'n zestig mycologen de terreinen doorzochten, kwam er toch een aardige verzameling bijeen. Zo kreeg ik nogal eens *Russula aquosa*, een op *R. atrorubens* gelijkende, weinig scherp smakende en zwak op guaiac reagerende *Russula* onder ogen. Geen wonder, want vaak was het milieu daar in de omgeving gunstig voor: berk en jeneverbess te midden van veenmos en heide (vooral *Erica cinerea*), op drassige bodem, waarin we o.a. ook *R. aurantiaca*, een nogal forse en stevige *Russula* met een prachtige oranje hoed en een scherpe smaak ontdekten. Verder kwamen we *R. gracillima* nogal eens tegen en wel in allerlei gestalten. Héél klein, met een hoedje van niet meer dan 1,5 cm, bleek olijkleurig of juist donker bloedrood, ofwel in vol ornaat: hoed $\pm$ 5 cm in doorsnee met een donker midden, dan een olijfgroene band en daaromheen een rose randzone. In Phillips (1981, foto op bl. 102) krijgen we een aardig beeld van de variatiebreedte van deze soort. Zeker een hoogtepunt, letterlijk en figuurlijk, was *R. alpina* of zoals hij nu moet heten *R. nana* Killerman var. *nana*, die een van de Finse deelnemers op een hooggelegen terrein in het zogenaamde sub-alpine gebied vond. Het was een scherp smakend exemplaar met een hoedje van nauwelijks 1,5 cm. in doorsnee, met een bijna zwart midden en een donker-bloedrode randzone. Een mooie afbeelding vinden we bij Michael-Hennig dl. 5 (1970 nummer 139). De Deense mycoloog Knudsen vestigde m'n aandacht op een *Russula* die er als een *R.*

veternosa met te dicht opeenstaande lamellen uitzag. Hoewel dit exemplaar wat verpieterd was, kon ik achteraf toch vaststellen, dat 't om een bijzonder aardige vondst ging: *Russula mesospora*, die bij Marchand (nummer 499) goed afgebeeld is. Jan Schreurs vond nog onder elzen *Russula pumila*, een paddestoel die nog niet in de Engelse Checklist vermeld staat. Waar ik hem bijzonder dankbaar voor ben, was z'n vondst van *Russula vitellina*, een russulaatje met een citroengeel hoedje van slechts 1,5 cm in doorsnee en een lamelkleur die zich duidelijk onderscheidde van de hoedkleur. Later werd me door Piet Jansen een nog wat groter exemplaar - hoeddoorsnee 4 cm, steel 3 cm - in de hand gestopt, waar hoedkleur en kleur van de lamellen een nog duidelijker contrast vormden. Hoed ook hier citroengeel, lamellen okeroranje. Dit grotere exemplaar leek sprekend op de onder nummer 466 bij Marchand afgebeelde *Russula vitellina*. Microscopisch verschilt deze soort niet zo heel veel van *R. chamaeleontina*, waarmee hij zeer verwant is. Alleen vertonen de hoedhuidhyfen bij *R. vitellina* veelal een kopvormig eindlid (fig. hy3 en hy5) en zijn ook de sporen duidelijk anders. Afgezien van het feit dat bij *R. vitellina* de variatiebreedte van de sporenstructuur groter is, vertonen de sporen in plaats van wratten duidelijk stekels of doornen, die wel 1,25 μm lang zijn en bij een deel van de sporen zelfs wel 1,5 μm (sp4, afkomstig van het kleine exemplaar, sp3, 4 en 5 hebben betrekking op het grotere exemplaar). Typerend is ook 't slechts gedeeltelijk amyloïd-zijn van de uitsteeksels. Voorts zijn de sporen van *R. vitellina* groter: 8-9,6(13,2) x 7,2-8,8(10,8) μm , terwijl ik bij een onvervalste *R. chamaeleontina* 7,2-8,8 x 5,2-7,2 μm gemeten heb. En dan, *R. vitellina* vertoont in de hoed geen spoor van rose of oranje zoals bij *R. chamaeleontina* (duidelijk te zien bij Cetto (1978 afb. 216). De bekende Noorse mycologe Gro Gulden schonk me dan nog een paar *Russula*'s die er als *R. sanguinea* uitzagen, hoewel ze geen aflopende lamellen hadden, te gedrongen van gestalte waren en een te donkere hoedkleur hadden (veeleer donker bloedrood dan tomaatrood). Het bleek dan ook geen *R. sanguinea* te zijn, maar *Russula persicina* en wel in een vorm zoals die in Michael-Hennig dl. 5 onder nummer 151 is afgebeeld.

Onze exemplaren stonden weliswaar onder sparren (en niet onder beuken, zoals gewoonlijk), maar volgens Romagnesi is dit ook mogelijk. Van Else Vellinga kreeg ik nog exemplaren van *Russula paludosa*, gehuld in een koperkleurig gewaad, zodat het me enige moeite heeft gekost hem als zodanig te herkennen. De foto in Dähncke & Dähncke (1979: 505) geeft een goed beeld van deze vondst, maar wellicht nog beter de daarbij passende beschrijving: ".....manchmal einfarbig orange-gelbblau wie *R. decolorans* mit gelbem Rand....".

Russula vitellina. ba: basidium; cy: pleurocystide; sp: spore; i: geïncrusteerde hoedhuidhyfe; hy: hoedhuidhyfe.

Wat de melkzwammen betreft mochten we ook niet klagen: al op de dag van aankomst, 21 september, tegen de avond, vonden enkelen van ons gezelschap in de omgeving van het biologisch station, waar we huisden, onder sparren in vrij groten getale *Lactarius spinosulus*, duidelijk afgebeeld bij Dähncke & Dähncke 1979: 548. In datzelfde werk staat nog een zeldzame melkzwam, precies afgebeeld en beschreven, zoals wij hem vonden: *Lactarius aspideus*, de noordelijke pendant van *Lactarius flavidus*. We vonden hem o.a. in het Struan Birchwood bij Blair Atholl. Een soort waarvan ik niet verwachtte die ooit te zien te krijgen was *Lactarius musteus*. Het exemplaar dat ik van een Finse mycologe kreeg was helaas weinig uitgegroeid en had een bleek-rose hoedje van niet meer dan 1,5 cm in doorsnee. Neuhoﬀ (1956) vermeldt deze tint ook: "... Oberhaut ... bisweilen mit geringer fleischrötlicher Tönung".

Aardige vondsten waren tenslotte nog *Lactarius fuliginosus*, maar vooral *Lactarius flexuosus* (mooi weergegeven bij Marchand 1979 nummer 536), een soort die overigens al door onze voortreffelijke leider Roy Watling gesignaleerd was.

LITERATUUR

- Blum, J. (1962). Les Russules. Paris.
 (1976). Les Lactaires. Paris.
 Cetto, B. (1978). Der große Pilzfürher 1. Trento.
 Crawshy, R. (1930). Sporeornamentation of the Russulas. London.
 Dähncke, R.M. & Dähncke, S.M. (1979). 700 Pilze in Farbfotos. Stuttgart.
 Marchand, A. (1977). Champignons du Nord et du Midi 5, 6. Perpignan.
 Michael, E. & Hennig, B. (1970). Handbuch für Pilzfreunde 5. Jena.
 Neuhoﬀ, W. (1956). Die Milchlinge. Pilze Mitteleuropas IIb. Bad Heilbrunn.
 Phillips, R. (1981). Paddestoelen en Schimmels van West Europa. Utrecht/Antwerpen.
 Romagnesi, H. (1967). Les Russules. Paris.
 Schaeffer, J. (1952). Russula-Monographie. Pilze Mitteleuropas III. Bad Heilbrunn.

TE KOOP AANGEBODEN

een vrijwel nieuwe TEKENSPIEGEL orgin. volgens Abbe.
 f 100,- (nieuwprijs f 185,-).

K. Booi,
 Middenraai 69, 7912 TH Nieuweroord. Tel. 05284 - 1484.

Coolia 27(2), april 1984

EEN VERHAAL NAAR AANLEIDING VAN EEN VONDST OP ONZE JUBILEUMDAG

J. GEESINK, *Molenstraat 27, 6914 AC Herwen*

SUMMARY

A collection of *Tyromyces balsameus* (Peck) Murr. (= *T. kymatodes* (Rost.) Donk) from a *Fagus* branch in estate Groeneveld, Baarn, The Netherlands, is described, and a discussion is given on nomenclature and taxonomic position of this rather rare species.

Op 22 oktober 1983 vierde de Nederlandse Mycologische Vereniging haar 75-jarig bestaan op het landgoed Groeneveld in Baarn. Eén van de activiteiten ter ere van dit jubileum was een excursie op dat landgoed. De vooruitzichten waren echter slecht wegens de droogte tijdens het afgelopen jaar. De vondsten waren dan ook gering en van weinig betekenis. *Abortiporus biennis* was, dunkt mij, een uitzondering; ik had hem nog niet, als dat een maatstaf mag zijn. Tijdens de wandeling heb ik maar speciaal op houtzwammen gelet en dat werd beloond.

Op een op de grond liggend ontschorst beukestammetje zag ik een paar polypoortjes zitten waaraan ik in betere tijden zeker voorbij gelopen zou zijn. De hoedjes waren bruin, enige centimeters breed, duidelijk concentrisch gezondeerd, hadden witte, kleine poriën, voelden taai aan en verkleurden tot mijn verrassing bij aanraken een beetje roodbruinig. En toen rinkelden de alarmschellen!

Zo op het eerste gezicht moest het een *Tyromyces* zijn. De heer Tjallingii, die langs kwam, beaamde dat, spuide een paar namen maar liep toch door. Na enige overpeinzingen deed ik het zaakje in een doosje. Ik dacht b.v. even aan *Incrustoporia semipileatus*. [Deze naam is overigens door Ryvarden (1976: 208) veranderd in *Incrustoporia nivea* (Jungh.) Ryv. waarvan we goed nota moeten nemen]. Deze soort heeft poriën die met het blote oog nauwelijks te onderscheiden zijn en op mijn leeftijd helemaal niet. Verkleurt trouwens niet, valt derhalve af. *Tyromyces gloeocystidiatus* is ook een mogelijkheid. Deze fungus heb ik in Drente goed leren kennen. Hij is niet taai maar juist brokkelig en groeit graag in lange repen evenwijdig aan de houtnerf op gevallen dennestammen en verkleurt ook al niet. Een meer in aanmerking komende soort is *Tyromyces fragilis*, die, denk ik, weinigen zullen kennen, verkleurt wel, echter veel sterker, is niet taai maar juist heel teer en wordt bij het ouder worden erg papperig, zoals een gesopt koekje. Dr. Jahn heeft mij deze soort in het Teutoburgerwoud tijdens een buitenlandse excursie in 1976